
ПРЕДГОВОР

COBISS3 е наименованието на третата генерация софтуер, разработен от IZUM за нуждите на системата COBISS. Първата генерация на софтуера беше наречена ATLASS. Тя бе последвана от втора генерация, която имаше същото название като системата COBISS (наречана днес COBISS2), а последната генерация, разработена на основата на обектно ориентирана технология, се нарича COBISS3.

Заедно с новата концепция, в процеса на разработване на софтуера COBISS3 бяха включени нови инструменти за обектно ориентирани анализ, проектиране и управление на прилагането и конфигурацията.

Една от основните характеристики на софтуера COBISS3 е неговата трислойна архитектура, която се състои от потребителски интерфейс, бизнес логика и база данни. Трите слоя са свързани чрез обектно ориентирания модел RMI (*Remote Method Invocation* или Дистанционен метод за повикване). За базите данни е използван Oracle.

Софтуерът COBISS3 е разработен на Java, който е нещо повече от език за програмиране, тъй като позволява приложението да работи на различни платформи:

- потребителски интерфейс (Windows 98/Windows 7/ME/2000/XP/Vista, Linux, Mac)
- бизнес логика (Windows 2000/XP, Linux)
- база данни (Windows 2000/XP, Linux)

Софтуерът COBISS3 се състои от девет модула:

- COBISS3/Каталогизация
- COBISS3/Набавяне
- COBISS3/Периодични издания
- COBISS3/Електронни ресурси
- COBISS3/Фонд
- COBISS3/Заемане
- COBISS3/Междубиблиотечно заемане
- COBISS3/Изходи
- COBISS3/Управление на приложението

COBISS3/Каталогизация е централният модул на софтуера COBISS3. Той поддържа споделената каталогизация в Кооперираната онлайн библиографска система и услуги (COBISS). Той дава възможност за следните процедури при работа с библиографски и контролни записи в различни бази данни: търсене и преглеждане на записи, създаване и редактиране на записи, прехвърляне на записи от базата данни COBIV и различни чуждестранни бази данни, вземане на решения за дублирани записи и за локални библиографски записи и разделяне на контролни записи. Каталогизирането и работата с контролните записи се извършва в един и същ потребителски интерфейс.

COBISS3/Набавяне е модул, който дава възможност на библиотеките да автоматизират следните дейности при набавянето на монографии: купуване (подбор преди поръчката, поръчване и предплащане на поръчаните единици, получаване на поръчаните единици и тяхното заплащане), получаване и изпращане на монографии, регистриране на набавянето на други видове материали, изготвяне на рекламации за недоставени и получени материали, получени фактури и документи за предплащане, поддържане на данни за партньори и парични средства и настройване на броячи.

COBISS3/Периодични издания е модул, който дава възможност на библиотеките да автоматизират следните процеси за набавяне на продължаващи издания: купуване (състои се от подбор преди поръчката, поръчка, отмяна на поръчката, предплащане и заплащане на продължаващите издания), получаване и изпращане на продължаващи издания по обмен, задължителен депозит или дар както и чрез други видове библиотечно набавяне, поддържане на данни за модела на изданието и регистрация на периодичните издания, изпращане на издания по обмен и депозитни материали, изготвяне на рекламации за липсващи броеве, документи за предплащане и получени фактури, поддържане на данни за партньори и парични средства и настройка на броячи.

COBISS3/Електронни ресурси е модул, който дава възможност на библиотеките да автоматизират следните процеси за набавяне на електронни ресурси: купуване на пакети и лицензи за отделни електронни ресурси, предплащане и заплащане на електронни ресурси, получаване на задължителни екземпляри от електронни публикации, линкове към портали за заемане на електронни книги, поддържане на данни за партньори и парични средства и настройка на броячи.

COBISS3/Фонд е модул, който дава възможност за следните дейности: добавяне на полета 996/997 и 998, въвеждане и промяна на данните в тези полета, копиране на данни в и от полета 996/997, промяна на статуса в няколко полета 996/997 в записа, промяна на данните в полетата 996/997 на записа чрез инвентарните номера или номерата за заемане, сортиране на полетата 996/997 в записа, оформяне на комплект, отпечатване на етикети, регистриране на монографии, отчисляване на липсващи екземпляри от монографии след сигнатурна проверка. Управлението на данните за фонда от периодични издания позволява да се зачисляват периодични издания, да се създават и редактират модели на периодичност на публикуването им, да се извършва регистрация на основата на тези модели и подпомага документирането на подвързване и разподвързване

на броеве и томове от периодични издания. Модулът включва и следните процедури: създаване на паралелни локални записи в локалната база данни, пренасяне на полета 996/997 от една библиографска база данни в друга, показване на записи във формат COMARC, проверка на статуса на заемане на екземпляри, отпечатване на списък на новополучени материали, настройване на броячи за добавяне на инвентарни номера, поредни номера и номера за заемане, както и показване на списъка на библиотеките, актуализиране на данните за материали с мултимедийно съдържание и проверка и подбор на отчислени библиотечни материали.

COBISS3/Заемане е модул, който дава възможност на библиотеките да автоматизират следните процедури: въвеждане и редактиране на данни за регистрираните ползватели на библиотеката, заличаване на данни за читатели на библиотеката, нанасяне на промени в номерата на вече съществуващи читателски карти и отпечатване на надписи на читателските карти, заемане на материали за дома и за ползване в читалните, подновяване на срокове за заемане, промяна на датите за връщане, регистриране на връщането на материалите с прилагане по желание на опция за подбор на регистрирани ползватели, резервиране на налични и временно заети материали, връщане на материали с ограничение, регистриране на загубени материали, отпечатване на заемни бележки и пренасяне на данни от референтната база данни за студенти. За периодичните издания може да се определят постоянни резервации и да се регистрира движението на отделните им броеве в обход. В библиотеките, при които заемането е организирано по отдели, има възможност: да се поддържа отделна регистрация на заемането в отделите, да се извършва заемане между отделите – от отдела, в който е постоянното място на материала към приемащия отдел, който може да го заема на читатели, материалите да се връщат във всеки от отделите и в каталога материалът да се търси по отдели. За нуждите на системите за обслужване за отделните екземпляри (единици) от материали може да се добавя забележка, а за зетите материали - временни забележки. В локалния каталог може да се извършва търсене за отделни екземпляри от материала, да се преглеждат библиографските данни и данните за състоянието на фонда и в случай, че екземплярът не е на разположение, да се предоставя информация за неговото местонахождение. При търсенето на данни за регистрирани ползватели на библиотеката може да се прилагат различни критерии и попаденията от търсенето да се отпечатват във вид на списъци. Библиотеките, които извършват специфични услуги срещу заплащане, могат да управляват ценоразписите си, да регистрират и уреждат задължения, да отпечатват фактури, да отменят уредени задължения, да приключват касата и преглеждат регистрираните касови транзакции. За ползватели, които закъсняват с връщането на заети библиотечни материали, библиотеките могат да създават и отпечатват съобщения за просрочване. Библиотеките могат също да променят съдържанието на заемните бележки, времевите параметри за заемане, календара на работните дни, условията за предупреждаване на ползвателите със съобщение по електронната поща. Те могат да ограничават заемането на определен брой материали, подновяването на срока за заемане и периода на валидност на читателските карти за определени категории ползватели и да променят електронния адрес (URL) с подробности за контакти и съобщения,

свързани с услугата *Моята библиотека* в COBISS/OPAC. Сега вече библиотеките могат да извършват автоматизирани процедури за заемане в подвижна библиотека и да използват самообслужване при регистриране на заемане и четец на заемното гише с технологията RFID.

COBISS3/Междубиблиотечно заемане е модул, който включва следните процедури: регистриране на заявките на ползвателите за МЗ, резервиране на материали от локалната библиотека, поръчване на материали от доставчици или от фондове на библиотеката с ограничен достъп, отмяна на поръчки от доставчик или вътрешни поръчки, регистриране на получаването на материали от доставчици или от хранилища на библиотеката с ограничен достъп, доставяне на материалите на ползвателя, регистриране на връщането на материалите от ползвателя и връщането на материалите на доставчика или във фондовете с ограничен достъп. Включени са също и процедурите по създаване и изпращане на фактури за юридически лица, т.е. партньори, които поръчват или заплащат извършените услуги, подготовка на съобщения към потребители и доставчици, поддържане на данни за партньори, ценоразписи и настройване на броячи.

COBISS3/Изходи е модул, който позволява създаването на многобройни изходи като: различни формуляри, търговски документи, статистически данни и др. Изходите се създават на основата на данни от всички модули на софтуера COBISS3 и когато са готови, може да се отпечатват или да се изпращат по електронна поща. Стандартната форма на всеки от изходите се определя в IZUM.

COBISS3/Управление на приложението е модул, който дава възможност на библиотеките да поддържат данни за тяхната локална библиотека и за партньорите си и да преглеждат данни за потребителите на системата.

Съдържанието на ръководството отговаря на актуалната валидна версия на софтуера и е валидно за всички бъдещи версии на софтуера, докато бъде изтеглено или бъде публикувана друга електронна версия. Съдържанието на ръководството се съхранява на портала **Обучение** и може да се ползва като изберете *Е-ръководства* или направо през менюто **Помощ** в софтуера COBISS3.

За да се улесни разбирането на функционирането на софтуера, в наръчника COBISS3/Основно ръководство е включен списък на използвани изрази и техните определения.

Повече информация и помощ може да получите от националния Център COBISS, във вашата страна (данни за контакти и начини за връзка са посочени в края на ръководството).